

закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. Вип. 25. 524 с. С 409-413.

3. Тараненко Г.Г., Поправко О.А. Імплементация тренінгових технологій в освітній процес закладу вищої освіти як умова особистісного та професійного зростання майбутнього фахівця. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021 р., № 74, Т. 3. 153-158.

4. Холковська І.Л. Соціальна компетентність як умова успішної самореалізації особистості. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*, № 47, 2016, с. 63-67.

Науковий керівник: Тараненко Г.Г., к.пед.н., доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

СУЧАСНА МОВА ТЕЛЕКАНАЛУ

Старостюк В.Є. *Starostyuk.v27@gmail.com*

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Засоби масової інформації – це важливе джерело інформування, культурно-просвітницького впливу та формування суспільної думки. Телебачення, на відміну від інших мас-медіа (газет, журналів, радіо), має значні переваги: велику різновікову аудиторію, поєднання звуку й рухомої картини, можливість обрати програму або фільм відповідно до інтересів й уподобань.

Актуальним на сьогодні залишається питання вивчення стану та функціонування української мови в сучасних засобах масової інформації. Відповідно до вимог, які висуває суспільство до сучасних ЗМІ – інформаційна місткість, сьогочасність, оперативність – журналісти використовують такі мовні засоби, які забезпечують емоційність викладу, докладність та переконливість.

3-поміж усіх засобів масової інформації телебачення є найпотужнішим сучасним інструментом пропаганди. Як засвідчують соціологічні дослідження, рівень довіри до ЗМІ залишається досить високим і сталим. Тому доцільним буде проаналізувати мовну ситуацію на провідних каналах.

Українська мова домінує в освіті, кінопрокаті, книговидаванні та радіо, але здає позиції на телебаченні й у сфері послуг. Російська переважає в Інтернеті та пресі. Про це свідчать дані аналітичного огляду «Становище української мови в Україні в 2019 році», оприлюдненого рухом «Простір свободи». Після значного зростання частки української мови на телебаченні в 2018 році цього року громадський моніторинг зафіксував зворотній процес русифікації провідних телеканалів. Така ж тривожна тенденція й у сфері послуг, де частка російської мови також дещо зросла.

Кожен телеканал значною мірою відображає життєво-ціннісні орієнтири свого керівника. А якою мовою звучить українське телебачення для глядачів?

Більшість українців підтримує зростання частки української мови на телебаченні, однак на практиці відбувається зворотній процес. Частка української мови в прайм-тайм провідних телеканалів за рік зменшилася з 64% до 40%, а російської – зросла з 7 до 27%. Решту часу займають двомовні російсько-українські програми. Такий регрес можливий через компромісні формулювання в законі «Про телебачення і радіомовлення», які створюють лазівки для русифікації телеефіру.

Особливу увагу привертає мовлення телеведучих. Адже з допомогою засобів мови вони не лише інформують, а й впливають на мову, мовні норми (вимову, мелодіку), словниковий запас глядачів. Така наука телеефіру часто результативніша, ніж мова школи, підручників і т.д.

Все частіше у телеэфір виходять програми, у яких паралельно звучать дві мови: один з ведучих говорить російською, інший українською. Це переважно розважальні телепроекти, які динамічно змінюють свій зміст, а мовлення ведучих залишається незмінним: "Лото-забава" (1+1), "Перехрестя кохання" (Інтер), "Кохання з першого погляду" (Інтер). Аналогічними є й рекламні блоки, у яких озвучення російською мовою, а титри українською, або ж навпаки. Модними стають ведучі, які грають незграбних українців з порушеннями артикуляційного апарату.

Запобігти потраплянню мовних покручів на екрани можна різноманітними шляхами. Наприклад, якщо гість програми вкотре повторює в прямому ефірі ненормативне словосполучення, то журналіст може в процесі розмови тактовно вклинювати нормативні конструкції.

Ще один спосіб - створити теле- і радіопередачі, у яких аналізувати помилки, що потрапили в ефір.

Кодифікація мовних норм взагалі, а особливо у ЗМІ - одне з важливих завдань культурної України. Цей процес повинен бути професійним, систематичним, різноманітним за формою та змістом, цікавим для неспеціаліста.

Професіоналізм у тому, що авторами передач є мовознавці, які спільно з редакторами ЗМІ створюють "екологічно чисті" у мовностилістичному плані науково - популярні матеріали для ефіру.

Систематичність означає, що матеріали виходять в ефір не час від часу, а у конкретному циклі передач.

Різнманітність форм означає жанрове різноманіття науково-популярних передач. Крім телелекцій, можуть бути діалоги про мову, ігри, відповіді на запитання в прямому ефірі, оперативна критика мовлення журналістів, політиків, розповіді про цікаві мовознавчі видання і т. д.

Телеканали потребують кваліфікованих кадрів, які б контролювали мову телевізійних програм та реклами, виправляючи ведучих, репортерів та журналістів. Нам не вистачає високоосвічених людей, які б захищали свідомість глядача і дбали про чистоту української мови.

Провівши спостереження за основними засадами техніки ефірного мовлення, Можна дійти таких висновків.

- Мова сучасних українських засобів масової інформації привертає до себе увагу багатьох лінгвістів, оскільки є не вичерпним джерелом для дослідження новітніх тенденцій функціонування сучасної української мови. Розвиток мови - об'єктивний процес, зумовлений постійним рухом суспільства в цілому і кожної особистості зокрема. Лексичний простір у суспільстві постійно розширюється і вдосконалюється. Одним із найпомітніших процесів розвитку мови, що відбувається у нашому лексичному просторі, є процес активного збагачення української мови, процес нагромадження нової лексики у суспільстві.

- У газетах, у радіо-й телепередачах з-поміж синоніму здебільшого вибирають той, що має ближче звучання до російського слова.

- Особливу увагу привертає мовлення телеведучих. Адже з допомогою засобів мови вони не лише інформують а й впливають на мову, мовні норми (вимову, методику), словниковий запас глядачів. Така наука телеефіру часто результативніше ніж мова школи, підручників і т. д.

- Щоб вдосконалити техніку ефірного мовлення, журналістам потрібно більше працювати над собою, вдосконалювати свою артикуляційну базу (довести до автоматизму механізм вимови як окремих звуків, так і цілих їх комплексів відповідно до особливостей мови), працювати над дикцією, щоб чітко та виразно вимовляти звуки, склади, слова. Особливо старанно треба тренуватися розмовляти перед мікрофоном, адже апаратура посилює голос. Ведучий повинен чітко виробити інтонацію (ритмічно-мелодійно особливість мовлення, різні співвідношення кількісної зміни тону, тембру, інтенсивності, довготи висловлювання).

• Потрібно дотримуватись норм української мови, працювати над граматичними, лексичними, фразеологічними, фонетичними, стилістичними, орфографічними помилками. Тобто, журналістам в телеефірі завжди треба працювати над собою.

Отже, становище ефірного мовлення в Україні не дуже втішне. Нам все більше треба відходити від вживання російнізмів і застосовувати нашу мелодійну мову. Для розв'язання проблем подальшого покращення діяльності телебачення в Україні потрібні зусилля не лише журналістів-практиків, а й теоретиків – учених-лінгвістів, соціологів, психологів, філософів, культурологів та ін. Від їхніх поглиблених наукових досліджень та висновків, на які могла б ґрунтуватися практика, залежить також і рівень телевізійної критики у пресі, її можливості кваліфіковано аналізувати творчі здобутки й прорахунки на телеекрані.

Список використаних джерел

1. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду: документи і матеріали. / Упоряд.: Лариса Масенко, Віктор Кубайчук, Оріся Демська-Кульчицька та ін. — Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 399 с. ISBN 966-518-314-1 Зміст книжки. Djvu-файл книжки з текстовим шаром і навігацією.

2. Зімонова О.В., Шлеїна Л.І., Щербакова Н.В., Михайлов В.В., Мельник О.О. Шляхи підвищення грамотності студентів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням.. Випуск 24. Збірник науково-методичних праць. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь. 2020. 581 с. С.454-459. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/people/shljeina-ljudmyla-ivanivna/>

3. Шлеїна Л.І. Інноваційні підходи формування мовної особистості як гаранта збереження професійних компетенцій майбутнього економіста. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - № 1(30). С.8 – 12. Мелітополь, 2016. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/people/shljeina-ljudmyla-ivanivna/>

4. Шлеїна Л.І. Тараненко Г.Г. Ісакова О.І. Єременко Л.В. Орга URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/naukova-dijalnist/nizacija> самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів ЗВО під час вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти. Випуск 24. Збірник науково-методичних праць. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь. 2020. 581 с. С.248-252. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/people/shljeina-ljudmyla-ivanivna/>

Науковий керівник: Шлеїна Л.І., доктор філософії з пед.н., старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного.

НЕОЧЕВИДНІ ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОГО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Тебенко І.І., tebenko.ilya2003@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Мабуть, слово - це головний винахід людства. На сьогоднішній день, спілкування є головним засобом взаємодії між людьми, саме тому, у повсякденному житті ми вміємо спілкуватись без перешкод, а всі бар'єри з'являються лише у разі виходу із зони комфорту.

Рано чи пізно, кожна людина на собі зрозуміє важливість навичок ефективного спілкування. Переважна більшість вважає, що в результативній комунікації немає секретів, адже все залежить від красномовства і риторики, проте, як тільки виникає необхідність отримати бажане у професійній сфері, фахівець не використовує увесь комунікаційний потенціал, що в свою чергу становить загрозу результативності спілкування. виправити ситуацію можна за допомогою набуття невербальних та психологічних вмінь.